

Ο μαρτυρικός Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ιωάννης

Η ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΧΡΙΔΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

● Τοῦ Μιχαήλ Γ. Τρίτου

Καθηγητοῦ καὶ Κοσμίτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

σχισματική Ἐκκλησία τῶν Σκοπίων¹ ἰδρύθηκε τὸ 1958 μὲ πλήρη περιφρόνηση τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησιολογίας, μὲ πρόταξη ἐθνοφυλετικῶν σκοπιμοτήτων καὶ σκοπομοτήτων καὶ παρά τὴν ἀντίδραση τῆς σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ συνόλης τῆς Ὁρθοδοξίας².

Περιλαμβάνει στοὺς κόλπους τῆς τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ σημερινοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας. Σὲ σύνολο 2.200.000 κατοίκων, οἱ Ὁρθόδοξοι (Σκοπιανοί, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ἑλλήνες-Βλαχόφωνοι-Σαρακατσαναῖοι), ἀνερχόμενοι σὲ 1.600.000. Οἱ ὑπόλοιποι, ἀνερχόμενοι σὲ 600.000, εἶναι Μουσουλμάνοι (Ἀλβανοί, Τοῦρκοι, Ρῶμοι). Ὑπάρχουν ἀκόμη 10.000 Καθολικοί-Οὐνίτες, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν στὶς πόλεις Σκόπια, Στρώμνιτσα, Γευγελῆ

¹ Γιά τὴν Ἐκκλησία τῶν Σκοπίων βλέπε: D. Slijepcic, *Pitanie Makedonske Pravoslavne Crkve u Jugoslaviji*, München 1959 (= Τὸ ζήτημα γιά τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴ Μακεδονία καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία). Ἀθαν. Ἀγγελοπούλου, «Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἱμακεδονικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων», ΔΣΒ 15 (1967), σσ.

47-64. Τὸ μακεδονικό ἐκκλησιαστικό ζήτημα, Μόναχο 1969. Τὸ νόημα τῶν ἀντιπαλοτήτων ἐναντι τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Μακεδονίας, Σκόπια 1970. Τὸ ἱστορικό ὑπόβαθρο γιά τὸ αὐτοκέφαλο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Μακεδονίας, Σκόπια 1972. Ἐλεονώρας Ναξίδου, Ἐκκλησία καὶ ἐθνικὴ

Οι αποτελούντες τη Σύνοδο της σχισματικής Εκκλησίας των Σκοπίων. (Βλ. τα ονόματά τους στο κείμενο)

καί Μπόγγταντσι.

Σύμφωνα μέ τόν καταστατικό χάρτη, ό όποιος ψηφίστηκε τό 1994, ή Έκκλησία τών Σκοπίων άποτελείται άπό δέκα Μητροπόλεις, τίς έξής:

1. Μητρόπολη Σκοπίων. Έδρα τά Σκόπια. Αρχιεπίσκοπος Άχριδών ό κ. Στέφανος, ό όποιος εκλέχθηκε τό 1999.
2. Μητρόπολη Πρεσπών και Πελαγονίας. Έδρα τά Βιτώλια (Μοναστήρι). Τοποτηρητής ό Μητροπολίτης Αύστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, κ. Πέτρος.
3. Μητρόπολη Μπρεγκάλνιτσα. Έδρα τό Στίπ. Μητροπολίτης ό κ. Άγαθάγγελος, πρώην βοηθός Έπίσκοπος του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Σκοπίων κ. Μιχαήλ.
4. Μητρόπολη Βέλεσκυ και Ποβαντάρσκυ. Έδρα τά Βελεσσά. Μητροπολίτης ό κ. Ίωάννης, πρώην βοηθός Έπίσκοπος του Μητροπολίτου Πρεσπών και Πελαγονίας, έλληνομαθής, ύποψήφιος διδάκτωρ τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
5. Μητρόπολη Πόλοσκο-Κουμάνοσκα. Προσωρινή έδρα τά Σκόπια. Μητροπολίτης ό κ. Κύριλλος.

6. Μητρόπολη Ντέμπαρσκο και Κίτσεφσκα. Έδρα ή Άχρίδα. Μητροπολίτης ό κ. Τιμόθεος.

7. Μητρόπολη Στρούμνισκα. Έδρα ή Στρώμνιτσα. Μητροπολίτης ό κ. Ναούμ, έλληνομαθής, πρώην άδελφός τής Ίεράς Μονής Γρηγορίου του Αγίου Όρους.

8. Μητρόπολη Έβροπσκα (Εύρώπης). Προσωρινή έδρα τά Σκόπια. Μητροπολίτης ό κ. Γκόραζντ.

9. Μητρόπολη Άμέριτσκο-Κανάτζσκα (Άμερικής και Καναδά). Προσωρινή έδρα τά Σκόπια. Τοποτηρητής ό Αρχιεπίσκοπος Στέφανος.

10. Μητρόπολη Αύστραλίας. Έδρα ή Μεμβούρνη. Μητροπολίτης ό κ. Πέτρος.

Η Έκκλησία τών Σκοπίων είναι χωρισμένη άπό τό κράτος. Ο χωρισμός είναι φιλικός. Τό κράτος σέβεται τήν Έκκλησία, τής έπέστρεψε τήν εκκλησιαστική περιουσία και τήν ενισχύει ποικιλοτρόπως. Δείγμα τών καλών σχέσεων Έκκλησίας-Πολιτείας είναι τό γεγονός ότι στην ένθρόνιση του νέου Αρχιεπισκόπου Στεφάνου, πού έγινε τόν Οκτώβριο του 1999 στον ιστορικό ναό τής του Θεού Σοφίας Άχρίδος, παρέστη σύμπασα ή πολι-

ιδεολογία άπό τήν Αρχιεπισκοπή τής Άχρίδος μέχρι τήν ίδρυση τής αυτοκέφαλης «Μακεδονικής Έκκλησίας», Θεσσαλονίκη 1988. Ίωαν. Ταρνανίδη, Ίστορία τής Σερβικής Έκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1988. Η ιστορία τής Μακεδονικής Ορθοδόξου Έκκλησίας, Σκόπια 1989. Ίστορικές βάσεις γιά τό αυτοκέφαλο τής μακεδονικής Ορθοδόξου Έκκλησίας, Σκόπια 1990. Άθαν. Άγγελουπούλου, Ο κόσμος τής Ορθοδοξίας στά Βαλκάνια σήμερα, Θεσσαλονίκη 1992. Ίωαν. Ταρνανίδη, Στά βόρεια τής Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1992.

Ήλια Κ. Μάρκου, «Μακεδονική Έκκλησία», τό αυτοδημιούργημα τών Σκοπίων. Ο ρόλος του Πάπα και τής Ούνίας, Πριζρένη 1994. Μιχαήλ Γ. Τρίτου, Η «Μακεδονική» Έκκλησία τών Σκοπίων, Ίωάννινα 1999, και Δημ. Β. Γόνη, Ίστορία τών Ορθοδόξων Έκκλησιών Βουλγαρίας και Σερβίας, Αθήνα 1999.

² Άθαν. Άν. Άγγελουπούλου, Τό Μακεδονικό Ζήτημα. Η εκκλησιαστική-ιστορικοκανονική άποψη άπό τό 1944 μέχρι σήμερα, έν Ίερουσόλυμοις 1988, σ. 111.

τειακή και πολιτική ήγεςία.

Οι κληρικοί της Έκκλησίας των Σκοπίων ανέρχονται στους τετρακόσιους και συντηρούνται από τις εισφορές των πιστών. Εκπαιδεύονται στη Θεολογική Σχολή του αγίου Κλήμεντος Σκοπίων, της οποίας η ένταξη επίκειται στο εκεί κρατικό Πανεπιστήμιο. Οι καθηγητές της Θεολογικής Σχολής είναι πτυχιούχοι της Θεολογικής Σχολής Βελιγραδίου, με μεταπτυχιακές σπουδές στη Δύση.

Εξχωριστή θέση στην Έκκλησία των Σκοπίων κατέχουν τα μοναστήρια της, τα όποια τα τελευταία χρόνια στελεχώνονται με μοναχούς και μοναχές. Στη Μπρόπολη Σκοπίων λειτουργούν τα μοναστήρια Παναγίας Μάτκα με 10 μοναχές και Αγίου Νικήτα με 2 μοναχούς. Στη Μπρόπολη Στρώμνιτσας στη Βόντοτσια, υπάρχει η Ίερά Μονή του Αγίου Λεοντίου με 15 μοναχούς και της Παναγίας Βελιούσα με 20 μοναχές. Επίσης στη Μπρόπολη Ντέμπαρσκο-Κίτσεφσκα λειτουργεί η ιστορική Μονή του Όσιου Ναούμ με έναν μοναχό και η Μονή του Αγίου Ίωάννου Μπιγκόρσκου με 10 μοναχούς.

Τό μεγαλύτερο προσκύνημα της Έκκλησίας των Σκοπίων είναι η Ίερά Μονή του Αγίου Ναούμ³. Πλήθος πιστών προσέρχεται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους στην Ίερά Μονή, για να προσκυνήσει τον χαριτόβρυτο τάφο του Όσιου και να πάρει τη χάρη Του. Η πανήγυρη του Όσιου Ναούμ μετατέθηκε από την 23η Δεκεμβρίου στην 20ή Ιουνίου, με ειδική πράξη του Αρχιεπισκόπου Αχρίδων Ίωάσαφ κατά τον Μάιο του 1745⁴. Η μετάθεση της έορτης έγινε, επειδή συνέπιπτε παραμονές των Χριστουγέννων, αλλά και λόγω της κακοκαιρίας που επικρατεί αυτή την περίοδο στην Αχρίδα.

Μετά τη δημιουργία του κράτους των Σκοπίων, καθώς και την επίσημη αναγνώρισή του από τη διεθνή κοινότητα, κρίθηκε αναγκαίο να δοθεί μια λύση και στο εκκλησιαστικό πρόβλημα, αφού κατά τον ιερό Φώτιο «τά εκκλησιαστικά ταίς πολι-

τικάς επικρατείαις και διοικήσεσι συµμεταβάλλεσθαι εΐωθεν»⁵, που σημαίνει ότι η εκκλησιαστική διοίκηση αλλάζει σύμφωνα με τις πολιτικές διοικητικές μεταβολές.

Για την επίλυση αυτού του άκανθώδους προβλήματος πραγματοποιήθηκαν από το 1999 μέχρι το 2002, πέντε διμερείς επαφές μεταξύ εκπροσώπων του Πατριαρχείου της Σερβίας και της σχισματικής Έκκλησίας των Σκοπίων στο Βελιγράδι, στην Κωνσταντινούπολη, στο Μπιγκόρσκι, στο Κάλενιτς και στη Βόντοτσα, χωρίς κανένα αποτέλεσμα.

Στην προσπάθεια ανευρέσεως λύσεως παρενέβη και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο όρισε διαμεσολαβητή τον Αρχιεπίσκοπο Τιράνων και Πάσης Άλβανίας κ. Αναστάσιο.

Ο Αρχιεπίσκοπος Άλβανίας επισκέφθηκε τα Σκόπια τον Απρίλιο του 2002 και κατέστησε σαφές στον εκεί Αρχιεπίσκοπο κ. Στέφανο, ότι η έξοδος από την απομόνωση περνάει από το σερβικό Πατριαρχείο⁶. Ο κ. Αναστάσιος κατώρθωσε να επαναφέρει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τις δύο πλευρές. Η συνάντηση έγινε στην πόλη Νίς της Σερβίας την 17^η Μαΐου 2002.

Την αντιπροσωπεία της σερβικής Έκκλησίας αποτελούσαν: Ο Μητροπολίτης Μαυροβουνίου και Παραθαλασσίας Αμφιλόγιος και οι Επίσκοποι Νύσσης Ειρναῖος, Μπάτσκας Ειρναῖος και Βρανίων Παχώμιος. Από την πλευρά της Έκκλησίας των Σκοπίων μετείχαν ο Μητροπολίτης Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας Πέτρος, ο Μητροπολίτης Ντέμπαρσκο-Κίτσεφσκα Τιμόθεος και ο Μητροπολίτης Στρούμνισκα Ναούμ. Ως σύμβουλοι και γραμματείς των Επιτροπών, πήραν μέρος ο πρωθιερέυς καθηγητής Πρέντραγκ Πούζοβιτς και ο πρωτοδιάκονος καθηγητής Ράτομιρ Γκροζντανόσκι.

Οι συνομιλίες διεξήχθησαν σέ πνεύμα κατανόησεως και αδελφικής αγάπης. Τα δύο μέρη

³ Για τη μονή του Όσιου Ναούμ βλέπε: Τά μνημεία του πολιτισμού στη Μακεδονία, Σκόπια 1980. Θρύλοι και παράδοση για τον Άγιο Ναούμ, Σκόπια 1990. Ο Άγιος Ναούμ Όχρίδος, Σκόπια 1995. Ο Άγιος Ναούμ Όχρίδος, Σκόπια 1997. Ο Άγιος Ναούμ Όχρίδος, ο θαυματουργός, 1997.

⁴ Heinrich Gelzer, Der Wiederaufgefundene Kodex des hl. Klemens und andere auf den Patriarchat Achrida bezugliche Urkundensammlungen, Leipzig 1903, σ. 46.

⁵ Φώτιο, Έπιστολαί, Β΄, Τῷ Νικολάφ Πάπα της πρεσβυτέρας Ρώμης», PG 102, 613 C.

⁶ Εφημ. Τό Βήμα, Κυριακή 19-5-2002, σ. Α 42.

⁷ Ο ισχυρισμός των σκοπιανών ιστορικών ότι η Έκκλησία τους αποτελεί συνέχεια της Αρχιεπισκοπής Αχρίδος στερείται ιστορικών έρεισμάτων για τους εξής λόγους:

α. Η Αρχιεπισκοπή Αχρίδος δεν υπήρξε ποτέ εθνική Έκκλησία, αφού δεν ταυτίστηκε με την πολιτική υπόσταση κανενός σλαβικού κράτους.

β. Δεν ήταν ποτέ αυτοκέφαλη Έκκλησία, αφού δεν ιδρύθηκε με

απόφαση εκκλησιαστικής συνόδου, αλλά με αυτοκρατορική έντολή, η οποία δεν επικυρώθηκε ποτέ από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αλλά αναγνωρίσθηκε de facto.

γ. Η Αρχιεπισκοπή Αχρίδος δεν είχε την ονομασία «μακεδονική», αφού ποτέ δεν είχε μακεδονικό χαρακτήρα. Τό ποιμνίο της ήταν μεικτό: ελληνικό, βουλγαρικό, σερβικό. Όπως προκύπτει από τους τίτλους και τις υπογραφές των Αρχιεπισκόπων της, όλοι τους, πλὴν του Ίωάννου, ἤσαν Έλληνες και προωθοῦσαν τὴν ἑλληνική γλώσσα και παιδεία.

δ. Αλλά και γεωγραφικά, μόνο μικρό τμήμα του σημερινού κρατικού μορφώματος των Σκοπίων περιλαμβάνονταν στην Αρχιεπισκοπή Αχρίδος. Τό μεγαλύτερο μέρος της τόσο γεωγραφικά όσο και πληθυσμιακά ξεπερνούσε κατά πολύ τά μικρά δικαιοδοσιακά όρια της σχισματικής Έκκλησίας των Σκοπίων. Πλὴν της πόλεως και μικρῆς περιοχῆς γύρω ἀπ' αὐτήν, τό υπόλοιπο και μεγαλύτερο μέρος της τότε Αρχιεπισκοπῆς, ἀνήκει σήμερα στις Έκκλησίες Βουλγαρίας, Σερβίας, Άλβανίας και Έλλάδος. Βλ. Ελεονώρας Ναξίδου, Έκκλησία και εθνική ιδεολογία από τὴν Αρχιεπισκοπή Αχρίδος μέχρι τὴν ἴδρυση της αυτοκέφαλης Μακεδονικής

υπέγραψαν προσχέδιο συμφωνίας, με τό όποιο λύνονταν δύο βασικά προβλήματα, όπως τό όνομα και τό καθεστώς στην ΠΓΔΜ. Συγκεκριμένα, συμφωνήθηκε νά όνομασται ή Έκκλησία τών Σκοπίών Αρχιεπισκοπή Άχρίδος⁷ και νά τής δοθει ευρεία αυτονομία.

Τό πλήρες κείμενο του προσχεδίου έχει ως εξής:

«Nis 17n Μαΐου 2002

Σχέδιο συμφωνίας αποκαταστάσεως εκκλησιαστικής ενόπιτος.

Η Σερβική Όρθόδοξος Έκκλησία, τό Πατριαρχείο Πεκίου, λαμβάνοντας υπόψιν τίς πραγματικές, πνευματικές και ποιμαντικές ανάγκες και τίς αποφάσεις τής Αγίας Αρχιερατικής Συνόδου τής σερβικής Έκκλησίας, με τίς αποφάσεις αρ. 47/1958, 6/1959 και 17/6/1956, αναγνωρίζει ευρεία εκκλησιαστική ανεξαρτησία, δηλ. τήν ευρύτερη εκκλησιαστική αυτονομία στίς υπάρχουσες επαρχίες τής Όρθοδόξου Έκκλησίας τής ΠΓΔΜ, δηλ. τήν Αρχιεπισκοπή Άχρίδος και τή διασπορά της, αφήνοντας τό πρόβλημα τής τελικής επίλυσεως σύμφωνα με τήν κανονική τάξη τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, σε μιά μελλοντική πανορθόδοξη συμφωνία τής όλομέλειας τής Έκκλησίας εν Αγίω Πνεύματι.

Όυσιαστικά τό σχέδιο συμφωνίας σημαίνει τά εξής:

1. Στίς έσωτερικές της υποθέσεις, καθώς επίσης και στίς εκκλησιαστικές και ποιμαντικές δραστηριότητές της, ή ως άνω Έκκλησία έχει αυτονομία σύμφωνα με τούς γενικώς ισχύοντες κανόνες. Επομένως διαθέτει τή δική της Αγία Αρχιερατική Σύνοδο και τό δικό της Προκαθήμενο.
2. Η ως άνω Έκκλησία θά διοικείται με βάση τή γενικώς ισχύουσα κανονική τάξη τής Όρθοδόξου Έκκλησίας και του Καταστατικού της Χάρτου.
3. Ό Προκαθήμενος αντιπροσωπεύει τήν Έκκλησία του ενόπιον τής σερβικής Όρθοδόξου Έκκλησίας και ή αποκατάσταση τής ευχαριστιακής κοινωνίας και τής κανονικής ενόπιτος με τήν Όρθόδοξη σερβική Έκκλησία συνιστά μαρτυρία τής εκκλησιαστικής ενόπιτος με τίς λοιπές τοπικές Όρθόδοξες Έκκλησίες.
4. Ό Προκαθήμενος θά αποκαλείται Μακαριώτατος και θά φέρει λευκό επανωκαλύμμαυκο με λαμπρό σταυρό.
5. Ό Πατριάρχης Σερβίας επιβεβαιώνει τή χειροτονία του Προκαθημένου, τελώντας μαζί του τη θεία Λει-

τουργία.

6. Ό Πατριάρχης Σερβίας ή ό αναπληρωτής του συμμετέχει στην τελετή ενθρονίσεως μαζί με τούς Ιεράρχες τής ως άνω Έκκλησίας.

7. Κατά τη θεία Λειτουργία στη φράση «εν πρώτοις μνήσθητι...» ό Προκαθήμενος μνημονεύει τόν Πατριάρχη τής Σερβίας και στη Μεγάλη Εϊσοδο μπορεί νά μνημονεύσει τούς Προκαθημένους τών λοιπών Όρθοδόξων Έκκλησιών. Οι επαρχιοϋχοι Αρχιερείς και οι βοηθοί Έπίσκοποι μνημονεύουν τό όνομα του Προκαθημένου.

8. Ό Προκαθήμενος ή ό αναπληρωτής του συμμετέχει στην παρασκευή και τόν καθαγιασμό του Αγίου Μύρου με τόν Πατριάρχη τής Σερβίας σε ένδειξη τής ενόπιτος εν Αγίω Πνεύματι.

9. Ό Πατριάρχης τής Σερβίας ενημερώνει τό Οικουμενικό Πατριαρχείο και τίς λοιπές Όρθόδοξες Έκκλησίες. Τήν ίδια ενημέρωση μπορεί νά κάνει και ό Προκαθήμενος με δικά του ειρηνικά γράμματα.

10. Η Αγία Αρχιερατική Σύνοδος αποφασίζει για τήν ίδρυση νέων και τήν αναδιοργάνωση παλαιών Επαρχιών και ενημερώνει γι αυτό επίσημα τό Πατριαρχείο τής Σερβίας.

11. Σε περίπτωση δίκης ενός Έπισκόπου ή σε περίπτωση λήψεως παρομοίων αυστηρών μέτρων όπου, σύμφωνα με τήν κανονική τάξη τής Όρθοδόξου Έκκλησίας απαιτείται Σύνοδος δώκεκα τουλάχιστον Έπισκόπων, να συμπληρώνεται από Έπισκόπους τής σερβικής Όρθοδόξου Έκκλησίας.

12. Οι Αρχιερείς τών Επαρχιών, καθώς επίσης και οι βοηθοί Έπίσκοποι, διορίζονται από τήν Αγία Αρχιερατική Σύνοδο τής ως άνω Έκκλησίας.

13. Κατά τό συλλείτουργο με τόν Αρχιεπίσκοπο Πεκίου, Μητροπολίτη Βελιγραδίου και Καρλοβικίου και Πατριάρχη τών Σέρβων, ό Προκαθήμενος στέκεται εκ δεξιών του.

14. Σύμφωνα με τήν αρχαία εκκλησιαστική παράδοση και τήν ιστορική πρακτική, τό όνομα τής ως άνω Έκκλησίας είναι «Αρχιεπισκοπή Άχρίδος». Η Αρχιεπισκοπή Άχρίδος δύναται, ακολουθώντας τήν καθιερωμένη πρακτική, νά χρησιμοποιεί τό όνομα, τό όποιο, μέχρι τώρα χρησιμοποιεί για τήν έσωτερική επίσημη επικοινωνία με τό Πατριαρχείο Πεκίου.

15. Για τόν ίδιο λόγο, ό Προκαθήμενος επίσημως φέρει τόν τίτλο Αρχιεπίσκοπος Άχρίδος και Μητροπολίτης Σκοπίων και ό παρών τίτλος μπορεί νά χρησιμοποιείται για έσωτερικές υποθέσεις.

16. Η ως άνω Όρθόδοξη Έκκλησία συμμετέχει σε

Έκκλησίας», Θεσσαλονίκη 1988. Ιωάν. Ταρνανίδη, Ιστορία τής Σερβικής Έκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1988. Του ίδιου, Στά βόρεια τής Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1992. Του ίδιου, Οι «κατά Μακεδονίαν Σκλαβνοι». Ιστορική πορεία και σύγχρονα προβλήματα προσαρμογής, Θεσσαλονίκη 2001. Του ίδιου, Η Αρχιεπισκοπή

Άχρίδος ανάμεσα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και στο σλαβικό κόσμο, Θεσσαλονίκη 2002. Άθαν. Άγγελουπούλου, Ό κόσμος τής Όρθοδοξίας στα Βαλκάνια σήμερα, Θεσσαλονίκη 1992, και Δημ. Β. Γόνη, Ιστορία τών Όρθοδόξων Έκκλησιών Βουλγαρίας και Σερβίας, Αθήνα 1992.

ὄλες τίς πανορθόδοξες διασκέψεις, ἑορτασμούς καί συσκέψεις καί μέ τήν εὐλογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μπορεῖ νά παίρνει μέρος στίς συνάξεις τῶν Προκαθημένων τῶν αὐτοκεφάλων καί αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν.

17. Μέ τό πνεῦμα τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν ἐπιδιώκεται ἡ ἐναρμόνιση τῶν κανονισμῶν πού ἀφοροῦν τή συμφωνία γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς κανονικῆς ἐνότητος»⁸.

Δυστυχῶς, τό σχέδιο αὐτό, τό ὅποιο θά ἔδιδε λύση στό ὑφιστάμενο πρόβλημα, ὕστερα ἀπό ἔντονες πιέσεις τῶν ἐθνικιστικῶν κύκλων τῶν Σκοπίων, ἀπορρίφθηκε ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων (συνεδρίαση τῆς 21ης Ἰουνίου 2002) μέ τήν αἰτιολογία ὅτι ἡ ὑλοποίησή του θά ἰσοδυναμοῦσε οὐσιαστικά μέ τήν κατάργηση τοῦ ὀνόματος καί τῆς αὐτονομίας τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Μητροπολίτης Βέλεσκυ καί Ποβαντάρσκυ Ἰωάννης διεφώνησε μέ τήν ἀπόφαση τῆς Συνόδου τῆς σχισματικῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων ὑποστήριξε ὅτι ἡ ἀπόφαση τοῦ Νίς εἶναι ἡ μόνη, ἡ ὁποία μπορεῖ νά βγάλει τήν Ἐκκλησία τῶν Σκοπίων ἀπό τό ἀδιέξοδο καί νά τῆς δώσει τή δυνατότητα κοινωνίας μέ τίς λοιπές Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Ἡ πρότασή του δέν ἔγινε δεκτή καί ὁ ἴδιος ἐπανέφερε τή Μητρόπολή του στούς κόλπους τῆς Μητροπόλεως τῆς Σερβίας, ἡ ὁποία τόν δέχθηκε σέ λειτουργική καί κανονική κοινωνία⁹.

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Σκοπίων ἐπελήφθη τοῦ θέματος καί στη συνεδρία τῆς 6ης Ἰουλίου 2002 (πράξη 161) κήρυξε ἐκπτωτο τόν Ἰωάννη. Τόν ἐξέβαλε βίαια ἀπό τό μητροπολιτικό Μέγαρο καί τή

Μονή Ἁγίου Γεωργίου Νεγότινο, ὅπου εἶχε ἐγκατασταθεῖ προσωρινά μέ τούς μοναχούς του καί ὄρισε τοποτηρητή τῆς Μητροπόλεως τόν Μητροπολίτη Ντέμπαρσκο καί Κίτσεφσκα Τιμόθεο¹⁰.

Σ' αὐτή τήν ἀντικανονική πράξη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων ἀντέδρασε ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς σερβικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τήν 23η Σεπτεμβρίου 2002 ὄρισε τόν Μητροπολίτη Ἰωάννη¹¹ Ἐξαρχο τοῦ Πατριαρχείου τῆς Σερβίας «γιά ὄλες τίς Ἐπισκοπές τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος, μέ ὅλα τά τυπικά λειτουργίας καί τό ἐκκλησιαστικό τελετουργικό καί μέ τήν παρατήρηση ὅτι ἡ παρούσα ἀπόφαση τίθεται σέ ἰσχὺ μέχρι τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς κανονικῆς τάξεως, στά πλαίσια τοῦ αὐτονόμου καθεστώτος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος...»¹². Τονίστηκε ἐπίσης τό αὐθαίρετο τῆς ἐκπτώσεως τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου, ἡ ὁποία ἔγινε «ἄνευ οἰασθήποτε κρίσεως καί ἀντίθετα μέ τό σύνολο τῶν κανονικῶν παραδόσεων τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας»¹³. Ἐντύπωση προκαλεῖ τό γεγονός ὅτι τήν ἐκπτώση τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου συνυπέγραψαν καί οἱ ἄλλοι τρεῖς Μητροπολίτες τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων: ὁ Ντέμπαρσκο καί Κίτσεφσκα Τιμόθεος, ὁ Αὐστραλίας καί Νέας Ζηλανδίας Πέτρος καί ὁ Στρούμνισκα Ναούμ. Αὐτοί, ὡς ἐκπρόσωποί της, συνυπέγραψαν ἰδιοχείρως τό προσχέδιο συμφωνίας, στήν πόλη Νίς¹⁴.

Στό ἴδιο ἔγγραφο τό Πατριαρχεῖο τῆς Σερβίας κατηγορεῖ τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων καί τά κρατικά ὄργανα γιά τήν ἀπάδουσα στούς ἱερούς κανόνες καί τά στοιχειώδη ἀνθρώπινα δικαιώματα ἄσκηση βίας σέ βάρος τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου¹⁵.

⁸ Ἀρχεῖο Σερβικοῦ Πατριαρχείου (τοῦ λοιποῦ ΑΣΠ), φάκ. «Μακεδονική» Ἐκκλησία.

⁹ Ἐφημ. «Χριστιανική», 17-6-2002, σ. 1. Πρβλ. Ἐφημ. «Ελευθέρος Τύπος», 26-6-2002, σ. 8.

¹⁰ Ὁ Ἐπίσκοπος Νίς Εἰρναῖος, μέ δηλώσεις του στό ραδιοφωνικό σταθμό Β92 τοῦ Βελιγραδίου, τόνισε ὅτι αὐτή ἡ κίνηση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων μπορεῖ νά ἐρμηνευθεῖ ὡς ἄρνησή της νά συνεχίσει τίς διαβουλεύσεις της μέ τή σερβική Ἐκκλησία. Ὁ ἴδιος, σχολιάζοντας τόν τρόπο, μέ τόν ὅποιο ὁ Μητροπολίτης Ἰωάννης ἀναγκάστηκε νά ἐγκαταλείψει τήν ἔδρα του, εἶπε: «Εἶναι ἔγκλημα νά ἐπιστρατεύονται ἔνοπλοι ἀστυνομικοί γιά τήν ἀπομάκρυνσή του. Προφανῶς κάποιοι ἄνθρωποι ἐκμεταλλεύονται τά προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας, γιά νά ἀποκομίσουν ὄφελος σέ ἄλλους τομεῖς ...». Καί κατέληξε: «Ἡ ἀπόφαση γιά καθαίρεση τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου προκάλεσε ἐκπλήξη στό Βελιγράδι. Κανένας δέν περίμενε νά συμβεῖ κάτι τέτοιο. Ὁ ἀποκλεισμός του ἀπό τήν Ἐκκλησία σημαίνει καί τή διακοπή τῶν διαβουλεύσεων». Βλ. ἔφημ. «Ὀρθόδοξος Τύπος», 19-7-2002.

¹¹ Ὁ Μητροπολίτης Ἰωάννης (Vraniskoski) γεννήθηκε τήν 28η Φεβρουαρίου 1966 στά Βιτάλια (Μοναστήρι), ὅπου τελείωσε μέ ἄριστα τό Γυμνάσιο καί τό μαθηματικό Λύκειο. Μετά τήν ἐκπλήρωση τῆς στρατιωτικῆς του θητείας, φοίτησε στό Τμήμα Μηχανικῶν τοῦ Πανεπιστημίου Σκοπίων. Τό θέμα τῆς πτυχιᾶκῆς του ἐργασίας ἦταν: «Ἡ ἰδέα τοῦ σχεδίου καί ἡ ἀνάλυση τῆς κατασκευῆς ἀπό μπετόν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Προφήτη Ἡλία Καναδά». Παράλληλα μέ τήν ἐργασία του, ὡς πολιτικοῦ μηχανικοῦ στή

Μητρόπολη Πρεσπῶν καί Πελαγονίας, φοίτησε στή Θεολογική Σχολή Βελιγραδίου, ὅπου ἔκανε μεταπτυχιακές σπουδές στόν Τομέα τῆς Συστηματικῆς Θεολογίας. Τό 1995 ἤρθε στήν Ελλάδα. Ἐκπονεῖ διδακτορική διατριβή στή Θεολογική Σχολή τοῦ Α.Π.Θ. μέ θέμα: «Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καί τά σύγχρονα ἐκκλησιαστικά προβλήματα».

Τήν 7η Φεβρουαρίου ἐκάρη μοναχός καί ἀμέσως χειροτονήθηκε διάκονος. Τήν 8η Φεβρουαρίου 1998 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καί τήν 19η Ἰουλίου 1998 Ἐπίσκοπος μέ τόν τίτλο τῆς πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ντρεμβίστας (Dremvitski). Τοποθετήθηκε ὡς Βικάριος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐπαρχίας Πρεσπῶν καί Πελαγονίας. Μεταξύ τῶν δραστηριοτήτων του ὑπῆρξε ἡ ἀναστήλωση τοῦ ἱστορικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Βιτωλίων (Μοναστηρίου). Τήν 10η Νοεμβρίου 2000 ἐκλέχθηκε Μητροπολίτης Βέλεσκυ-Ποβαντάρσκυ (Βελεσσῶν καί Παραβαρδαρίου). Ὑπῆρξε ὁ μοναδικός Μητροπολίτης τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σκοπίων, ὁ ὁποῖος ἀνταποκρίθηκε θετικά στήν πρόσκληση τοῦ Σέρβου Πατριάρχου Παύλου, γιά κανονική καί λειτουργική κοινωνία μέ τή σερβική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Τήν 23η Σεπτεμβρίου 2002 ὀρίστηκε ἀπό τήν σερβική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία Ἐξαρχος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος καί τήν 25η Δεκεμβρίου 2003, Πρόεδρος τῆς σχηματισθείσης Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς αὐτῆς.

¹² ΑΣΠ, ὅ.π.

¹³ Ὁ.π.

¹⁴ Ὁ.π.

¹⁵ Ὁ.π.

Γιά όλους τους ανωτέρω λόγους, η Ίερά Σύνοδος του Πατριαρχείου της Σερβίας κήρυξε άκυρη την απόφαση της Εκκλησίας των Σκοπίων και ανέγνωρίσε τον Μητροπολίτη Ιωάννη κανονικό Μητροπολίτη της Ίερᾶς Μητροπόλεως Βέλεσκυ-Ποβαντάρσκυ¹⁶.

Η Εκκλησία της Σερβίας στό τέλος του ιστορικού αὐτοῦ ἐγγράφου, καλεῖ γιά ἄλλη μιὰ φορά τήν Εκκλησία τῶν Σκοπίων σέ διάλογο ἀγάπης. Τήν παρακαλεῖ, μάλιστα, νά ἀποκαταστήσει τόν Μητροπολίτη Ιωάννη στή Μητρόπολή του¹⁷.

Η πράξη αὐτή του Πατριαρχείου της Σερβίας προκάλεσε θύελλα διαμαρτυριῶν στά Σκόπια. Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν της ΠΓΔΜ Σλόμποταν Τσάσουλε προειδοποίησε ὅτι οἱ παραδοσιακά καλές διμερεῖς σχέσεις της χώρας του μέ τη Σερβία εἶναι δυνατόν νά ἐπηρεασθοῦν, ἐάν τό Βελιγράδι δέν λάβει μέτρα γιά τή διευθέτηση του ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος. Τό Ἰπουργεῖο Ἐξωτερικῶν της Σερβίας ἀπάντησε ὅτι τά ἐκκλησιαστικά ζητήματα πρέπει νά ἐπιλύονται χωρίς τήν παρέμβαση της πολιτικῆς ἡγεσίας¹⁸.

Στήν ἀπόφαση της Ίερᾶς Συνόδου της Εκκλησίας της Σερβίας ἀντέδρασε καί τό κόμμα VMRO-DPMNE του ἀπερχόμενου πρωθυπουργοῦ Λιούπτσκο Γκεοργκιέφσκι, μέ ἀνακοίνωση ὅτι «ἡ σερβική Εκκλησία ἐπιχειρεῖ νά ὑποβάλλει παλαιά σενάρια γιά τήν ἄρνηση της υπάρξεως μακεδονικῆς ταυτότητας»¹⁹.

Νέα κρίση προέκυψε στό ὑφιστάμενο πρόβλημα τήν 20^η Ἰουλίου 2003, ὅταν ὁ Μητροπολίτης Ιωάννης, ἐνῶ τελοῦσε τό μυστήριο του βαπτίσματος στόν ἱερό ναό Ἁγίου Δημητρίου Βιτωλίων, ἡ Ἀστυνομία τόν συνέλαβε. Τόν προφυλάκισε γιά πέντε ἡμέρες καί μέ τήν κατηγορία της ἀθαιρέτου εισόδου στό ναό τόν ὀδήγησε σέ δίκη τήν 31^η Ὀκτωβρίου 2003. Του ἐπεβλήθη ποινή ἑνός ἔτους φυλάκιση μέ ἀναστολή δύο ἐτῶν, ὑπό τήν προϋπόθεση ὅτι στό διάστημα αὐτό δέν θά ὑποπέσει σέ παρεμφερές ἀδίκημα. Ἐναντίον της ἀποφάσεως ἀσκήθηκε ἔφεση²⁰.

Η Ίερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Σερβίας,

Η κανονική Ίερά Σύνοδος της Αρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος

στήν προσπάθειά της νά βοηθήσει στήν ἐπίλυση του ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος τῶν Σκοπίων σέ κανονικές ἐκκλησιολογικές βάσεις, ὕστερα ἀπό πρόταση του Ἐξάρχου Ἀχρίδος Ιωάννου, ἐξέλεξε τήν 23η Μαΐου 2003 δύο βοηθοῦς Ἐπισκόπους, τούς ἀρχιμανδρίτες Ἰωακείμ Јовцески²¹ καί Μάρκο Кιμεν²².

Ἀπό τούς δύο Ἐπισκόπους ὁ πρῶτος ἀνέλαβε τήν τοποτηρητεία της Ίερᾶς Μητροπόλεως Πόλοσκο-Κουμάνοσκα καί ὁ δεύτερος της Μητροπόλεως Πρεσπῶν καί Πελαγονείας.

Κατά τή χειροτονία του Ἐπισκόπου Velic Ἰωακείμ, ὁ Πατριάρχης Παῦλος χαρακτήρισε αὐτή τή στιγμή ὡς «ιστορικό γεγονός καί γεγονός του μέλλοντος»²³. Ὁ Ἐξαρχος Ἀχρίδος Ιωάννης τόνισε, ὅτι «ὁ πατριαρχικός θρόνος ἔδωσε στήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀχρίδος τήν αὐτονομία, πού σημαίνει ὅτι μπορεῖ νά διοικεῖται, ἀλλά καί νά βρῆται σέ ἐνότητα μέ τό Θρόνο. Καί ἂν παρουσιασθοῦν οἱ καταλλήλως συνθήκες στήν Εκκλησία της ΠΓΔΜ, ὁ Θρόνος, ὅπως ἔδωσε τήν αὐτονομία, θά δώσει καί τό αὐτοκέφαλο. Αὐτό τό ὅποιο σήμερα στήν ΠΓΔΜ δέν καταλαβαίνουν ἡ ἐρμηνεύουν λάθος, εἶναι ὅτι ὑπάρχουν βλάβεις κατά του «μακεδονικοῦ» κράτους καί του «μακεδονικοῦ» λαοῦ. Καί αὐτό εἶναι τό μεγαλύτερο ψέμα²⁴. Σίγουρο εἶναι ὅτι κανείς στή σερβική Ὀρθόδοξη Εκκλη-

¹⁶ Ὁ.π.

¹⁷ Ὁ.π.

¹⁸ Ἐφημ. «Ὀρθόδοξος Τύπος», 4-10-2002, σ. 6.

¹⁹ Ὁ.π.

²⁰ Ἐφημ. «Χριστιανική», 22-1-2004, σ. 8.

²¹ Ὁ Ἐπίσκοπος Ἰωακείμ γεννήθηκε τήν 7η Νοεμβρίου 1949 στό χωριό Lukovci, κοντά στή Στρούγκα. Ἀρχικά φοίτησε σέ οἰκοδομική-τεχνική σχολή. Στή συνέχεια φοίτησε στήν Τεχνική Σχολή Σκοπίων καί ἀργότερα στή Θεολογική Σχολή Ἁγίου Κλήμεντος Σκοπίων. Ἐκάθη μοναχός στή Μονή Cetindki τήν 9η Φεβρουαρίου 1996. Διάκονος χειροτονήθηκε τό 1996 καί τό ἴδιο ἔτος πρεσβύτερος ἀπό τό Μητροπολίτη Μαυροβουνίου Ἀμφιλόχιο. Ἀπό τό καλοκαίρι του ἔτους 2001 εἶναι Ἐπίτροπος της Μονῆς Obod στό Rijeci Crnojevića. Μέ ἀπόφαση της Ίερᾶς Συνόδου της Εκκλησίας της Σερβίας ἀπό τήν 7η Φεβρουαρίου 1997 διδάσκει στήν Ἱερατική Σχολή Ἁγίου Πέτρου Cetinski τά μαθήματα της ΚΔ, της

Χριστιανικῆς Ἠθικῆς καί της Ἀγιολογίας. Ἐκλέχθηκε Ἐπίσκοπος Velic τήν 23η Μαΐου 2003.

²² Ὁ Ἐπίσκοπος Μάρκος γεννήθηκε στό Stip τήν 25η Νοεμβρίου 1977. Μετά τίς γυμνασιακές του σπουδές φοίτησε στήν Ἱερατική Σχολή Σκοπίων καί στή συνέχεια στή Θεολογική Σχολή του Ἁγίου Κλήμεντος, ἐργαζόμενος παράλληλα στή Μητρόπολη Βέλεσκυ-Ποβαντάρσκυ. Ἐκάθη μοναχός τήν 20η Ἰουλίου 2002 στήν Ἱερά Μονή Ἁγίου Γεωργίου Negotino. Τήν 2α Αὐγούστου του ἴδιου ἔτους χειροτονήθηκε διάκονος καί τήν 2α Ἰουνίου 2003 πρεσβύτερος. Παρά τό νεαρό της ἡλικίας του, λόγω τῶν ὑφισταμένων ἀναγκῶν, ἐκλέχθηκε τήν 23η Ὀκτωβρίου 2003 βικάριος Ἐπίσκοπος, μέ τόν τίτλο Drenvicki. Ἡ χειροτονία του ἔγινε τήν 12η Νοεμβρίου 2003 στήν Ἱερά Μονή Ἁγίου Προχόρου Pcinski στή Σερβία ἀπό τόν Πατριάρχη Παῦλο.

²³ Ἐφημ. «KCIPEC» (=Ἐξπρές) Βελιγραδίου, 13-11-2003, σ. 3.

²⁴ Ὁ.π.

σία, οὔτε ὁ Πατριάρχης ἀλλά οὔτε καί οἱ Ἐπίσκοποι σκέπτονται ἔτσι...». Καί συνέχισε: «...οἱ ἀνθρώποι εἶναι ἐπηρεασμένοι ἀπό τόν ἐθνοφυλετισμό, ὅπως καί στήν περίπτωση τῆς σχισματικῆς Ἱεραρχίας, ἡ ὁποία προστατεύει μόνο τά δικά της συμφέροντα. Αὐτό τό γεγονός θά ἀποδείξει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά στηρίζεται σέ ψέματα καί ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐνόπια μέ τό Χριστό, στηριζόμενη σέ ψέματα...»²⁵.

Ἡ κατάσταση ἀντί νά ἐκτονωθεῖ, δυστυχῶς, ἐπιδεινώθηκε ἐπικίνδυνα, λόγω τῆς ἀδιαλλαξίας τῆς σχισματικῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ ἐπίσημου κράτους. Εἶναι πολύ θλιβερά τά ὅσα συνέβησαν τήν Κυριακή τῆς 11^{ης} Ἰανουαρίου 2004.

Κατά τή διάρκεια τῆς θείας Λειτουργίας, ἡ ὁποία, λόγω ἐλλείψεως ναοῦ, ἐτελεῖτο σέ μικρό δι-αμέρισμα στήν πόλη Βιτώλια (Μοναστήρι) καί ἐνῶ ἀνακοινώθηκε ἡ προσχώρηση στήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀχρίδος τριῶν Ἱερῶν Μονῶν, πού ἀνήκαν στή σχισματική Ἐκκλησία, εἰσῆλθαν ἀστυνομικοί, οἱ ὁποῖοι ἀξίωσαν νά σταματήσει ἡ θεία Λειτουργία καί ὅλοι μαζί νά τοῦς ἀκολουθήσουν στό Ἀστυνομικό Τμήμα²⁶.

Στήν ἄρνηση τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου νά σταματήσει ἡ θεία Λειτουργία, οἱ ἀστυνομικοί ἀνέμεναν τήν ἀπόλυσή της καί στή συνέχεια ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι ἀρχιερεῖς²⁷, ἱερεῖς, μοναχοί, μοναχές καί λαϊκοί ὀδηγήθηκαν στό Ἀστυνομικό Τμήμα, χωρίς νά τοῦς ἀνακοινωθεῖ ἡ αἰτία τῆς συλ-λήψεώς τους.

Τελικά ἄφησαν ἐλεύθερους τοῦς λαϊκοῦς, κράτησαν ὅμως τοῦς ὑπολοίπους γιά τριάντα ὄρες στή φυλακή. Ὅλοι ἀφέθηκαν ἐλεύθεροι πλὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου, ὁ ὁποῖος προ-φυλακίσθηκε γιά εἴκοσι ἡμέρες, μέ τήν κατηγορία τῆς ἀναζωπυρώσεως θρησκευτικοῦ καί ἐθνικοῦ μίσους²⁸. Ὁ Σεβασμιώτατος ἀφέθη ἐλεύθερος τήν 30^ή Ἰανουαρίου 2004.

Στό διάστημα τῆς προφυλακίσεως τοῦ Μη-τροπολίτου Ἰωάννου, ἡ σχισματική Ἐκκλησία τῶν Σκοπίων προσέβη σέ διωγμό ἐναντίον τῶν μοναχῶν καί μοναζουσῶν, τοῦς ὁποῖους ἀπέβαλε ἀπό τῆς Μονῆς τῆς μετανοίας τους. Σ' αὐτές τοποθέτησε ὡς ἡγουμένους ἐγγάμους ἱερεῖς. Πρέπει νά ἀναφερ-θεῖ ὅτι οἱ μοναχές καί οἱ μοναχοί φιλοξενοῦνται σέ φιλικές κατοικίες στήν πόλη τῶν Σκοπίων.

Ἡ ἀντίδραση τοῦ σερβικοῦ Πατριαρχείου ὑπῆρξε ἔντονη. Μέ ὑπόμνημά του πρὸς τίς χρι-

στιανικές Ἐκκλησίες καί τοῦς διεθνεῖς ὀργανι-σμούς, ἐκφράζει τή βαθιά του ἀνησυχία γιά τήν ἀνήκουστη βία, ἡ ὁποία ἀσκήθηκε ἀπό τή σκο-πιανή κρατική ἐξουσία σέ βάρος τοῦ Μητροπολί-του Ἰωάννου²⁹.

Ἡ ἀνταπόκριση τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπῆρξε ἄμεση. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρ-θολομαῖος ἔστειλε ἐπιστολή στόν Πρόεδρο τῆς ΠΓΑΜ Μπόρις Τραϊκόφσκι, μέ τήν ὁποία καυ-στηριάζει τήν ἀνάμιξη τῆς κρατικῆς ἐξουσίας στίς θρησκευτικές διαφορές καί ἐπισημαίνει ὅτι τέτοιες ἐνέργειες δυσχεραίνουν τό διάλογο καί ὑποκινοῦν φανατισμούς. «Διά τόν λόγον τοῦτον», τονίζει ὁ Πατριάρχης, «ἡ χρῆσις ἀστυνομικῶν μέ-τρων εἰς ἀναλόγους περιπτώσεις ἀποδεικνύεται οὐ μόνον ἀνώφελος, ἀλλά καί ἐπιζήμιος διά τήν εἰκόνα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἰδιαίτερος εἰς μίαν περίοδον πύξημένης εὐαισθησίας διά τε τήν προστασίαν τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καί τήν ἐλευθερίαν τῶν θρη-σκευτικῶν πεποιθήσεων... Διά τοῦτο προτιμητέος ὁ προσεκτικός καί ἐποικοδομητικός διάλογος ἀντί τῆς πλήρους καταστολῆς, ἥτις τροφοδοτεῖ τόν θρησκευ-τικόν φανατισμόν καί ὀδηγεῖ εἰς ἀνυπολογίστους συ-νεπειάς διά τήν κοινωνικὴν ἁρμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐπί πλέον, αἱ διεθνεῖς ἐγγυήσεις διά τήν προστασίαν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως δέν εἶναι δυνατὸν νά

Ὁ Αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ἰωάννης με τον μακα-ριστό Πατριάρχη τῆς Σερβίας Παύλο

²⁵ Ὁ.π.

²⁶ Ὁ.π.

²⁷ Μεταξύ τῶν συλληφθέντων ἦταν ὁ Μητροπολίτης Βελεσσῶν καί Ἐξαρχος Αχρίδος Ἰωάννης, ὁ Ἐπίσκοπος Ντρεμβίστας Μάρ-κος, ὁ ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Δημητρίου Σκοπίων Μάξιμος μέ πατέρες τῆς συνοδείας του, ἡ ἡγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Κυράνα καί μέρος τῆς συνοδείας

της, ὁ γέροντας τῆς ἴδιας μονῆς Δαυῖδ, ἡ ἡγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Προφήτου Ἠλιοῦ Ταῖσία μέ μέρος τῆς συνοδείας της καί ἡ ἀδελφή Ὀλυμπιάς, ἡ ὁποία διαμένει στήν ὑπό ἀνέγερση Ἱερᾶ Μονῆ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἀνωθεν τῆς πόλεως Βιτωλίων.

²⁸ Ἐφ.μ. «Ἐλεύθερος Τύπος», 13-1-2004, σ. 13.

²⁹ ΑΣΠ, ὁ.π.

³⁰ Ἐφ.μ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», 22-2-2004, σ. 4.

ἀγνοοῦνται εἰς παρομοίας κρίσεις...»³⁰.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀπνύθυνε παρόμοια ἐπιστολή καί στόν Πατριάρχη Σερβίας Παῦλο, στήν ὁποία, μεταξύ ἄλλων, τονίζει ὅτι ἀποτελεῖ ὑποχρέωση τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἡ ἄμεση ἀνάληψη τῶν ἀναγκαίων πρωτοβουλιῶν γιά τήν ἐκτόνωση τῆς ἐπικινδύνου αὐτῆς ἐντάσεως καί ὅτι τό Πατριαρχεῖο ἔκανε τίς ἀνάλογες ἐνέργειες «ἵνα μή τό κακόν χειρόν γένηται»³¹. Προτείνει ἐπίσης γιά τήν ἐκτόνωση τῆς καταστάσεως τήν ὁδό τοῦ ἐποικοδομητικοῦ διαλόγου, προκειμένου νά ἀρθοῦν τά ὑφιστάμενα ἀδιέξοδα.

Στό ἴδιο πνεῦμα κινοῦνται καί οἱ ἐπιστολές τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πέτρου καί τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου.

Στήν ἐπιστολή του ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Πέτρος μεταξύ ἄλλων τονίζει: «Ἡ πνευματική διακονία τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας τέκνων εἶναι ἀναγκαῖον νά ἀπολαμβάνη σεβασμοῦ, ἀλλά καί τῆς ὑποστηρίξεως τῶν κατὰ τόπους Κρατικῶν Ἀρχῶν, συμφώνως πρός τάς περί ἀνεξιθρησκείας καί τῶν λοιπῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων διακηρύξεις τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν καί Φορέων...»³².

Ἐντονη ὑπῆρξε ἡ ἀντίδραση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἰδιαίτερα τοῦ Προκαθημένου της. Μόλις ἔγιναν γνωστά τά τραγικά γεγονότα τῆς 11^{ης} Ἰανουαρίου 2004, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔστειλε ἐπιστολή στόν Πρόεδρο τῆς κυβερνήσεως τῆς ΠΓΔΜ κ. Branko Crvenkovski, μέ κοινοποίησέ της στόν Πρόεδρο τῆς χώρας καί τόν πρέσβυ τῆς ΠΓΔΜ στήν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν ἐπιστολή της ἐκφράζει «οὐ μόνον τήν θλίψιν, ἀλλά καί τήν διαμαρτυρίαν αὐτῆς διά τήν ἀπαράδεκτον ταύτην πρᾶξιν εἰς βάρος θρησκευτικῶν λειτουργῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τό γεγονός τῆς συλλήψεως καί φυλακίσεως ὑπό τῶν ὑφ' ἡμᾶς Κρατικῶν Ἀρχῶν τῶν ὡς εἴρηται προσώπων ἀποτελεῖ σαφῆ παραβίασιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὡς καί τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθερίας ἐκφράσεως τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καί ἀντίκειται εἰς πᾶσαν ἔννοίαν δικαίου...»³³ Μέ τό ἴδιο πνεῦμα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπνύθυνε προσωπική ἐπιστολή στόν Πατριάρχη Σερβίας Παῦλο, στήν ὁποία ἐκφράζει τή θλίψη του γιά τό συμβάν³⁴.

Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, πέραν τῆς διαμαρτυρίας της πρός τήν Κυβέρνηση τῆς ΠΓΔΜ, ἐνημέρωσε γιά τό ἴδιο

θέμα τό Συμβούλιο Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, τήν COMECE, τό Βατικανό, τόν πρόεδρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, τόν πρόεδρο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου καί τόν Ο.Η.Ε.

Σοβαρή ἐμπλοκή στό ὅλο ζήτημα εἶχαμε τήν 20ή Φεβρουαρίου 2004, ὅταν πέντε τρομοκράτες ἀπαπειράθηκαν νά δολοφονήσουν τά μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος, τά ὁποῖα πρῖν λίγες ὥρες εἶχαν συνεδριάσει στήν ὑπό ἀνέγερση Ἱερά Μονή Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Βιτωλίων. Ἐπειδή δέν μπόρεσαν νά βροῦν τοὺς Ἐπισκόπους, κακοποίησαν τίς μοναχές, ἔκλεψαν ἱερά ἀντικείμενα καί πυρπόλησαν τή Μονή.

Θεωροῦμε ὅτι ἡ ἐπίλυση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ὑπό τās παρούσας συνθήκας ἐμφανίζει μεγάλες δυσχέρειες λόγω τοῦ ἀσφυκτικοῦ ἐναγκαλισμοῦ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος, ἀλλά καί τῆς χρησιμοποίησέ της ὡς κρατικῆς ὑπηρεσίας γιά ξένους πρός τήν πνευματική της ἀποστολή ἐθνικιστικούς στόχους.

Γιά νά ὑπάρξει κάποια θετική ἐξέλιξη στό μέλλον, πρέπει νά τηρηθοῦν οἱ ἑξῆς προϋποθέσεις:

1. Τό ἐπίσημο κράτος νά ἀφήσει ἐλεύθερη τήν Ἐκκλησία νά ἐπιτελέσει τό λυτρωτικό καί σωτηριολογικό της ἔργο.
2. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Σκοπιῶν νά ἀναγνωρίσει ὡς ἀντιεκκλησιαστικές καί ἀντικανονικές τίς ἐνέργειές της ἀπό τό 1944 καί ἔξῃς καί νά ζητήσει συγγνώμη ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Σερβίας, γιά ὅσα ἄτοπα μέχρι σήμερα ἔπραξε σέ βάρος της.
3. Νά δεχθεῖ τήν ὀνομασία τῆς πάλαι ποτέ διαλυμένης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχρίδος καί ὄχι Μακεδονίας, γιατί σέ ἀντίθετη περίπτωση, δέν πρόκειται νά ἀναγνωρισθεῖ οὔτε ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο οὔτε ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐπανειλημμένα ἔχουν δηλώσει ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος Χριστόδουλος³⁵.

Κάτω ἀπό αὐτές τίς προϋποθέσεις εἶναι δυνατή ἀρχικά ἡ χορήγηση αὐτονομίας, κατά τό προηγούμενο τῆς Φινλανδίας, Ἑσθονίας καί μέχρι πρότινος τῆς Τσεχίας καί Σλοβακίας, καί ἀργότερα αὐτοκεφαλίας³⁶. Ἐτσι θά ἐπουλωθεῖ μιὰ χάινουσα πληγή στό σῶμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί θά παύσει τό ἕνα καί πλέον ἑκατομμύριο τῶν Ὀρθοδόξων, πού ζοῦν στά Σκόπια, νά γίνεται βορά σέ κάθε εἶδος προσηλυτισμό. ■

³¹ Ὁ.π.

³² ΑΣΠ, ὁ.π.

³³ Ἐκκλησία, ΠΑ' (2004), σ. 10.

³⁴ Ἐκκλησία, ΠΑ' (2004), σ. 11.

³⁵ Ἐφημ. «Τό Βῆμα», Κυριακή 19 Μαΐου 202, σ. Α42.

³⁶ Μιχαήλ Γ. Τρίτου, Ἡ «Μακεδονική» Ἐκκλησία τῶν Σκοπιῶν, Ἰωάννινα 1999, σ. 28.